

Niedźwiedź, Józef

Badania ratownicze na cmentarzysku kultury Łużyckiej w Gródku nad Bugiem stan. 1B, pow. Hrubieszów

Archeologia Polski Środkowowschodniej 5, 58-62

2000

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

JÓZEF NIEDŹWIEDŹ

**BADANIA RATOWNICZE NA CMENTARZYSKU KULTURY ŁUŻYCKIEJ W GRÓDKU NAD BUGIEM
STAN. 1B, POW. HRUBIESZÓW**

Przeprowadzone wiosną 1999 roku ratownicze badania wykopaliskowe na cmentarzysku kultury łużyckiej w Gródku stan. 1B były kontynuacją badań prowadzonych w 1986-87, 1993 i 1998 roku (J. Niedźwiedź 1991; 1994; 1998). Założono dwa wykopy badawcze o łącznej powierzchni nieco ponad 100 m². Jeden w rzucie trapezowaty o dł. 10 m i szerokości boków 2,40 i 4,20 założony na południe od wykopu 10 z ubiegłego sezonu dotykał bezpośrednio od strony południowej do krawędzi głębokiego wąwozu rozdzielającego stanowisko 1C i 1B (i stąd jego trapezowaty kształt). W tym wykopie odkryto na gł. 52-55 cm trzy groby popielnicowe (nr 46-48). Grób 47 był mocno uszkodzony przez wkop jednego z grobów unickich. Stosunkowo najlepiej zachowała się popielnica grobu 46, którą była niezdobiona waza dwustożkowata barwy siwej (ryc. 1: 1). Popielnicą w grobie 48 był esowaty kubek, zdobiony na brzuścu szerokimi, ukośnymi żłobkami (ryc. 2: 2), zawierający drobne, przepalone kości (pierwszy taki przypadek na cmentarzysku w Gródku, ale spotyka się tego rodzaju popielnice na innych, sąsiednich cmentarzyskach np. w Młyniskach, Łuszczowie, Komarowie, Pniówku, Wieprzcu i in.). Obok trzech pochówków ciepłopalnych kultury łużyckiej w wykopie 12 odkryto także cztery groby unickie i podobnie jak w sezonie ubiegłym nie zostały one wyeksplorowane.

Wykop nr 13, o wymiarach 10,0 x 6,0 m został założony w części północnej cmentarzyska przylegał bezpośrednio do ubiegłorocznego wykopu nr 11. Odkryto tutaj cztery groby popielnicowe, które zalegały stosunkowo płytko, na gł. 28-30 cm a górne partie naczyń były całkowicie zniszczone. Określenie form popielnic jest stosunkowo trudne. Wydaje się, że chropowacenie powierzchni przez obmazywanie zanotowane na naczyniu z grobu 49 świadczy, że był to garnek esowaty (ryc. 3: 1), natomiast załom brzuśca na popielnicy z grobu 50 wskazuje na naczynie dwustożkowe (ryc. 1: 4). Formy dwu naczyń gładzonych z grobu 51 i 52 (ryc. 2: 1, 3) są niemożliwe do identyfikacji ze względu na zachowanie jedynie ich przydennych partii.

W północno-wschodnim narożniku wykopu 13 (poza zasięgiem grobów kultury łużyckiej) zarejestrowano obiekt w postaci nieregularnej w rzucie i profilu jamy. Jej wypełnisko o miąższości ok. 30 cm stanowiła jednolicie szara ziemia bez żadnego materiału ruchomego. Związek obiektu z cmentarzyskiem kultury łużyckiej

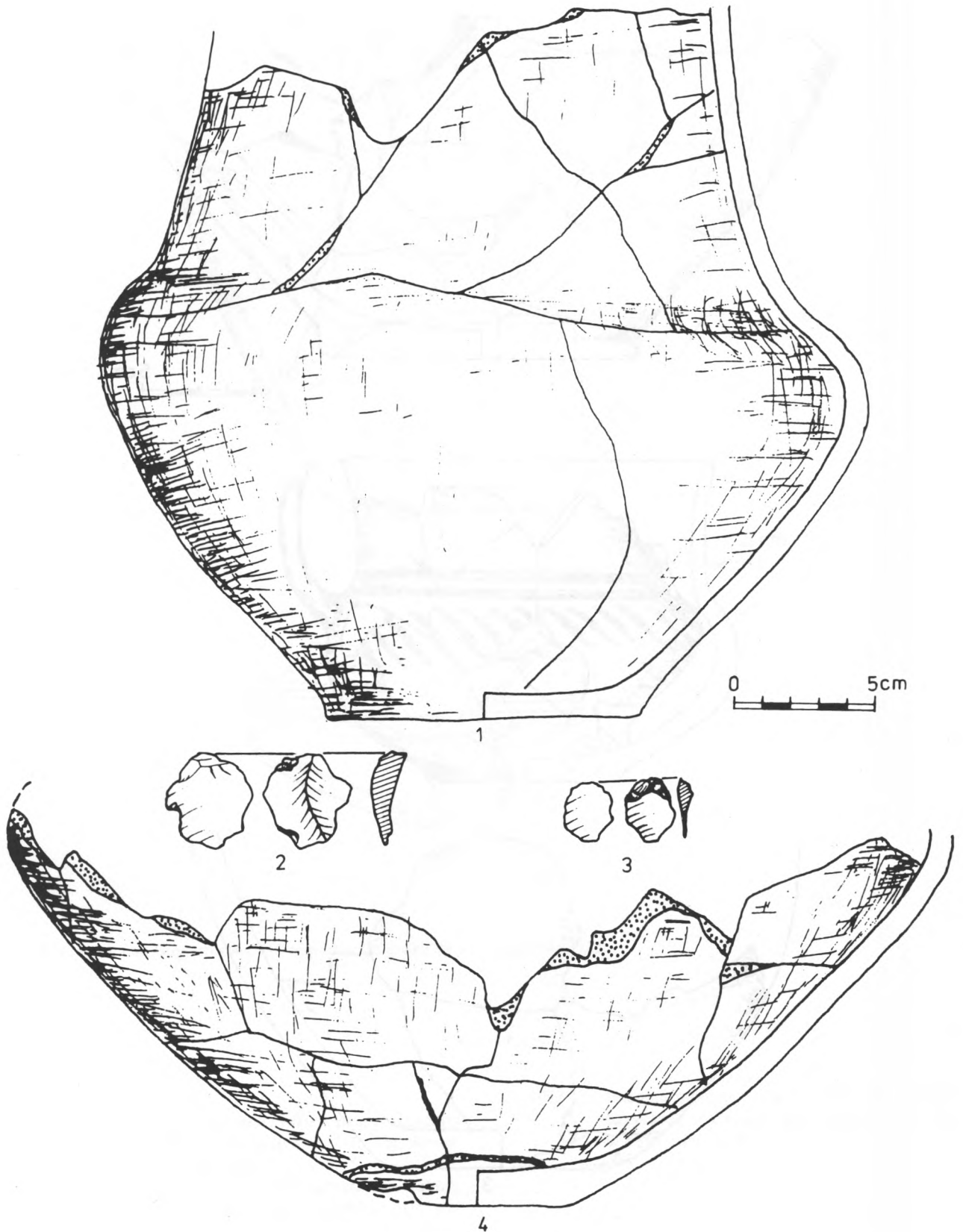
należy raczej odrzucić. Najpewniej jest to jama wspólna, lecz jej funkcję trudno określić. Być może było to po prostu naturalne zagłębienie.

Tegoroczne wykopaliska nie wnoszą istotnych korekt do ustalonej wcześniej chronologii cmentarzyska. Całość materiału niewątpliwie należy zaliczyć do I fazy kultury łużyckiej i datować na IV okres epoki brązu. Tę chronologię potwierdza forma i ornament kubka z grobu 48, pozostałe naczynia mają mały walor chronologiczny.

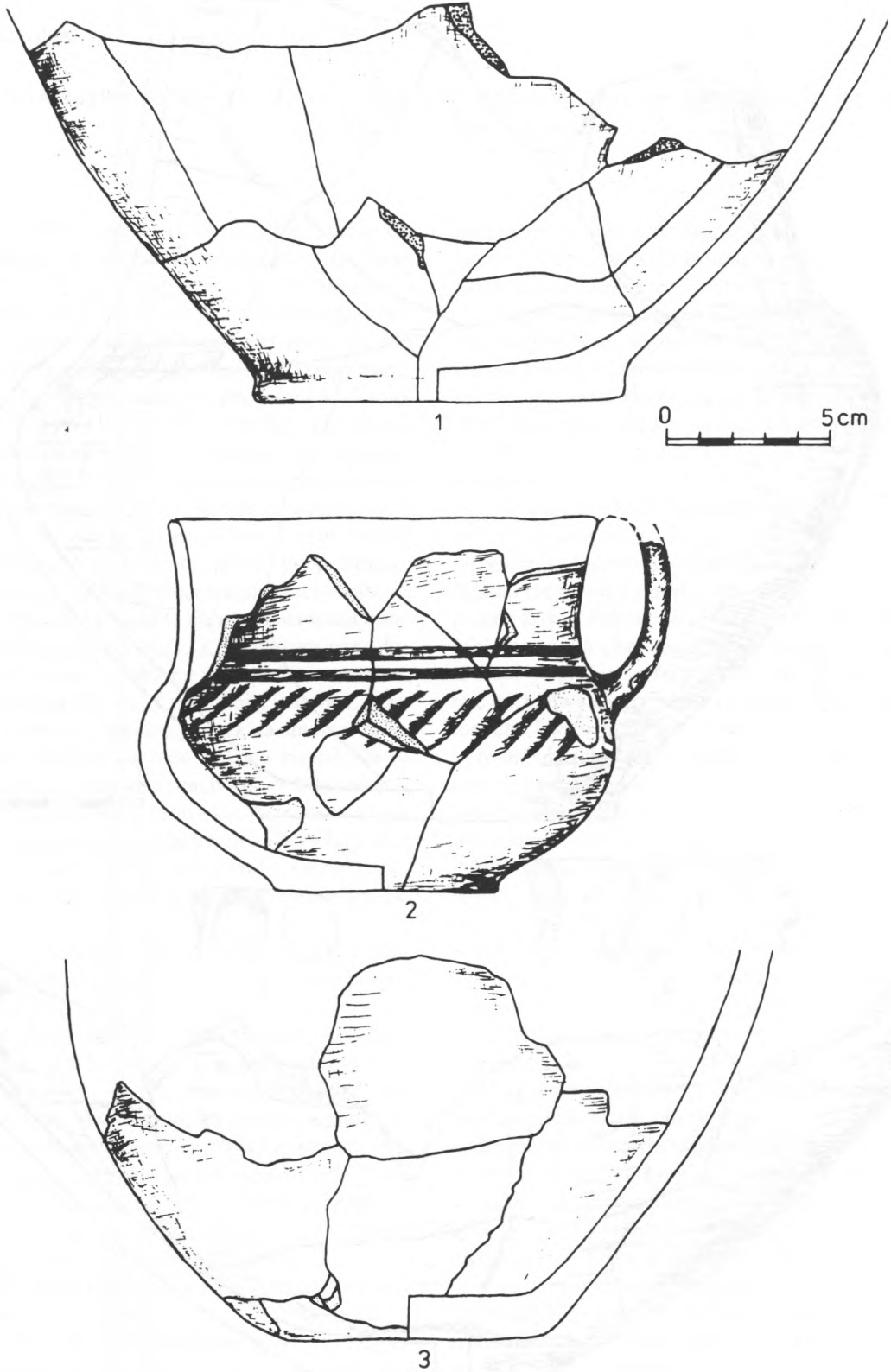
W trakcie dotychczasowych badań na cmentarzysku odkryto łącznie 52 groby. Wszystkie z nich reprezentują typ grobu ciepłopalnego popielnicowego. Najczęściej grób składał się jedynie z popielnicy zawierającej tylko przepalone kości. Jedynie w kilku wypadkach było inaczej. Małe naczynia gliniane pełniące rolę przystawki zanotowano w grobie 1, 10 i 28. Darem grobowym mogły być także dwa skręty brązowe znalezione wśród przepalonych kości w popielnicy grobu 21. Skręty te zapewne były ozdobami i mogły pełnić rolę zausznic. Inny element rytuału pogrzebowego zarejestrowano w grobie 51, gdzie obok popielnicy, na wysokości brzuśca, od strony wschodniej zarejestrowano niespaloną kość zwierzęcą. Przypadki takiego daru grobowego spotykano także na innych, pobliskich cmentarzyskach (Łuszczów, Komarów, Ulwówek). Ponadto w grobie 50 zarejestrowano wśród przepalonych kości dwa odłupki z krzemienia wołyńskiego (ryc. 1: 2, 3). Wyroby krzemienne w pobliżu grobów lub w popielnicy również odkryto na sąsiednich cmentarzyskach, np. Komarów – grób 6, Łuszczów – grób 17.

Ubogie wyposażenie grobów kultury łużyckiej jest zwyczajem powszechnie spotykanym na tych terenach, podobnie jak występowanie skupisk grobowych na cmentarzysku. W tym sezonie odkryliśmy częściowo trzy takie skupiska i stanowią one kontynuację wcześniej znanych. Skupiska grobów są postrzegane przez niektórych badaczy jako groby rodzinne występujące powszechnie na terenie grupy tarnobrzesckiej i ulwóweckiej kultury łużyckiej. Ich obecność zarejestrowano również na pobliskich stanowiskach w Łuszczowie, Komarowie, Pniówku, Wieprzcu i Topornicy.

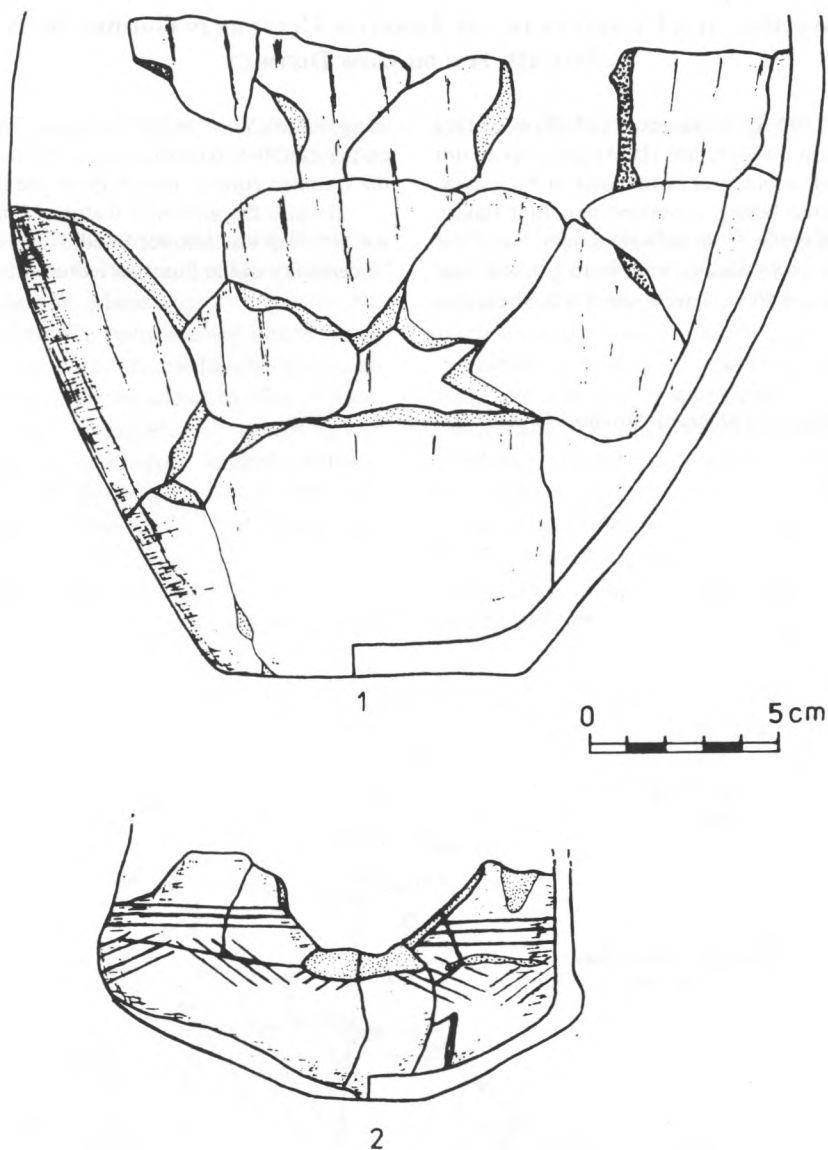
Zaobserwowany na cmentarzysku w Gródku obrządek pogrzebowy mieści się całkowicie w zwyczaju panującym wśród ludności kultury łużyckiej zamieszkującej międzyrzecze Wisły i Bugu.

Ryc. 1. Gródek nad Bugiem stan. 1B. Popielnica z grobu 46 (1), z grobu 50 (4) i odłupki krzemienne z popielnicy grobu 50 (2, 3).

Ryc. 2. Gródek nad Bugiem stan. 1B. Popielnica z grobu 51 (1), z grobu 48 (2) i z grobu 52 (3).

Ryc. 3. Gródek nad Bugiem stan. 1B. Popielnica z grobu 49 (1) i z grobu 47 (2).

LITERATURA

Niedźwiedź J.

1991 Ciałoopalne cmentarzysko kultury łużyckiej w Gródku nad Bugiem stan. 1B, woj. zamajskie, Pr. i Mat. Zam., t. 3, s. 5-15.

1994 Badania ratownicze na cmentarzysku kultury łużyckiej w Gródku nad Bugiem stan. 1B, gm. Hrubieszów, Spr. zam., s. 27-28.

1998

Badania ratownicze na cmentarzysku kultury łużyckiej w Gródku nad Bugiem stan. 1B w 1998 roku, APŚ, t. 4, s. 107-112.

JÓZEF NIEDŹWIEDŹ

**RESCUE EXCAVATIONS AT A CEMETERY OF THE LUSATIAN CULTURE IN GRÓDEK ON THE RIVER BUG,
SITE 1B, HRUBIESZÓW DISTRICT**

In 1999 an area of 100 sq. m was explored at a cemetery of the Lusatian culture in Gródek, site 1B. Another seven urn graves were discovered, which makes the total of 52 graves. Grave 50, among charred bones, contained two flint flakes, while next to the urn in grave 51 an unburnt animal bone was recorded. Only two urns, an S-shaped mug from grave 48 and a biconical vase from grave 46 were well preserved. The rema-

ining vessels were badly damaged. The findings support the earlier established chronology of the cemetery as belonging to the Lusatian culture, period IV of the Bronze Age.

Besides the graves, a feature of unidentified chronology and function was also recorded. However, its connection with the cemetery of the Lusatian culture must be ruled out.

Regionalny Ośrodek Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego w Lublinie